

УДК 619:616.084-636.9

І.В. СТЕПАНЯК, канд. вет. наук

М.С. МАНДИГРА, докт. вет. наук, професор, чл.-кор. НААН України

Відділення крайової епізоотології Інституту сільського господарства Західного Полісся НААН України

УМОВИ ЕПІЗООТИЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ГОСПОДАРСТВ ХУТРОВОГО ЗВІРІВНИЦТВА

Важливою умовою успішного функціонування та розвитку галузі хутрового звірівництва держави є виконання комплексу заходів щодо забезпечення здоров'я звірів, надійної діагностики, лікування та профілактики хвороб хутрових та домашніх м'ясоїдних тварин.

У системі забезпечення епізоотичного благополуччя звірогосподарств провідну роль відіграють такі фактори:

- виконання вимог ветеринарного законодавства щодо недопущення занесення на територію господарств збудників заразних захворювань тварин;

- ретельне виконання заходів з профілактики, своєчасної діагностики й ефективного лікування заразних і незаразних захворювань звірів;

- недопущення поширення патогенних збудників за межі неблагополучних звірогосподарств (ферм) тощо.

Мета роботи – отримання результатів досліджень з перевірки дії вдосконалених заходів профілактики хвороб хутрових звірів в умовах виробництва, вивчення диференційних ознак поширених хвороб хутрових та домашніх м'ясоїдних тварин, перевірка лікувальної ефективності групової фармакопрофілактики ентевропатій.

МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ

У роботі використовували загальноприйняті епізоотологічні, клінічні й лабораторні методи досліджень хвороб звірів. Матеріалом досліджень були різні види хутрових звірів (норки, песці, лисиці) звірогосподарств Західного регіону України, об'єкти ветеринарно-санітарного нагляду, технологічно-зоотехнічні процеси розведення, вирощування й годівлі звірів.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Комплексні заходи загальної профілактики хвороб хутрових звірів. Ми вивчили вплив удосконалених комплексних заходів загальної профілактики хвороб хутрових звірів на забезпечення стійкого епізоотичного благополуччя звірогосподарств.

Заходи передбачають низку положень щодо контролю стану здоров'я та групової фармакопрофілактики хвороб звірів, дотримання ветеринарно-санітарних норм у технологічних процесах заготівлі та зберігання кормів, рекомендацій із забезпечення ветеринарно-санітарних умов кормоприготування й годівлі звірів, своєчасного виконання таких спеціальних і загальних заходів профілактики, як:

- поточне механічне очищення, миття місць збереження, приготування, роздачі й поїдання корму; профілактична дезінфекція;
- ветеринарно-санітарна експертиза кормів;

- сортування корму;
- проморожування м'ясо-рибних кормів;
- контроль режимів і ефективності термічної обробки кормів;
- клінічний контроль стану здоров'я звірів;
- групова фармакопрофілактика хвороб звірів;
- групова дієтотерапія.

УВАГА!

ТРИВАЄ ПЕРЕДПЛАТА НА ЖУРНАЛ НА 2013 РІКІ

Таблиця 1 – Результати перевірки дії заходів загальної профілактики хвороб хутрових звірів

Вид та вікові групи	Дослід (з проведенням заходів)		Контроль (без заходів)	
	хворіло, гол.	одужало гол. / %	хворіло, гол.	одужало гол. / %
Норки: молодняк дорослі	23 8	22 / 95,6 7 / 87,5	47 13	23 / 48,9 8 / 61,5
Песці: молодняк дорослі	12 5	9 / 75,0 5 / 100,0	24 8	17 / 70,8 5 / 62,5

Згідно з результатами випробувань виконання комплексу профілактичних заходів у контрольованих звірогосподарствах сприяло зменшенню захворюваності молодняку звірів на 40–60 % та підвищенню їх збереженості на 30–45 %. При цьому поліпшилися показники інтенсивності росту й розвитку, якості хутра піддослідних тварин (табл. 1)

Важливого значення в системі заходів загальної профілактики хвороб звірів слід надавати ретельному виконанню процедур профілактичної та вимушеної дезінфекції з використанням високоефективних дезінфектантів. У своїх дослідженнях ми використовуємо дезінфекційний засіб власного виробництва – «Епідез».

Дезінфектант нового покоління «Епідез» синтезовано з полімерної сполуки – полігексаметиленгуанідину гідрохлориду (ПГМГ). Діюча речовина ПГМГ відповідає широким вимогам щодо дезінфекційних засобів, зокрема вона:

- активна щодо широкого спектра мікроорганізмів (виявляє бактерицидну й віруліцидну дію) в робочих концентраціях (за діючою речовиною)

від 0,05 до 0,1 %; у 4,0 % концентрації проявляє фунгіцидну дію, а в 5 % – згубно впливає на збудник туберкульозу (*M. bovis*);

- безпечна для персоналу й тварин (не має запаху і не летка, за параметрами гострої токсичності належить до 4-го класу безпеки, а в разі потрапляння всередину організму – до 3-го). Робочі розчини препарату не подразнюють шкіри й слизових оболонок;

- екологічно безпечна, стабільна при зберіганні й транспортуванні;

- добре розчиняється у воді, має високий рівень змочування при контакті з поверхнями;

- неагресивна щодо різних матеріалів і поверхонь, не викликає корозії металів, не пошкоджує гуми, скла, полімерних матеріалів тощо;

- має пролонговану активність (на оброблених ПГМГ поверхнях залишається малопомітна полімерна плівка, яка забезпечує тривалу дію препарату).

Дерматопатози хутрових м'ясоїдних. У літературі є достатньо матеріалу щодо різних хвороб шкіри м'ясоїдних, проте значна частина таких захворювань за клінічними ознаками, перебі-

гом подібні й потребують чіткої диференційної діагностики.

На практиці спеціалісти нерідко спрощують постановку діагнозу на хвороби з ураженнями шкіри (дерматити, екземи, паразитарні, гормональні й аутоімунні захворювання), недостатньо уваги приділяють анамнестичним даним, лабораторним і клінічним дослідженням, а тому часто-густо помиляються з діагностикою, а отже, з лікуванням. У табл. 2 наведено матеріали досліджень щодо диференціації поширених захворювань за ознаками ураження шкіри.

Багаторічні спостереження й дослідження тварин, хворих на екзему, закуси шкіри й самопогризання, засвідчують, що ці захворювання часто виникають на тлі стресу й нейрогуморальних реакцій організму тварин. Захворюваність значно зростає восени, коли спостерігаються різкі коливання температури, підвищена вологість повітря, низький атмосферний тиск. Гематологічні показники свідчать про зменшення в норки і собак вмісту еритроцитів до 5 млн/мкл, лейкоцитів – до 6 тис./мкл. У лейкограми спостерігається збільшення відносної кількості еозинофілів (12–15 %). При гістологічному дослідженні щитоподібної залози собак, хворих на екзему, та норки із закусками шкіри й самопогризаннями виявляється значне збільшення площі регенеруючого фолікулярного епітелію й формування нових фолікулів.

Для пошуку ефективного лікування дерматопатозів у домашніх і хутрових м'ясоїдних ми провели низку дослі-

Таблиця 2 – Диференційні ознаки поширених дерматопатозів

Дерматопатози	Шкіра	Волосяний покрив	Локалізація	Клінічні ознаки	Результати лабораторних досліджень
Дерматит	Почервоніння, потовщення	Без блиску, розріджений або відсутній	На будь-якій ділянці тіла тварини	Ураження частіше локальне, набряк, болючість, температура шкіри підвищена. Не поширюється по тілу тварини	Запалення всіх шарів шкіри, паразитологічні й мікологічні дослідження – негативні
Екзема	Потовщення, папули, везикули, пустули	Надмірне випадіння волосся по всьому тілу, а на місці ураження воно часто відсутнє	Початок процесу в ділянці кореня хвоста, поширення на холку й інші ділянки	На еритематозній шкірі папули, везикули, пустули. Сильний свербіж місць локалізації червоних вузликів, ускладнення вторинною мікрофлорою. Поширюється по тілу тварини	Запалення поверхневих шарів шкіри, паразитологічні й мікологічні дослідження – негативні
Закуси шкіри	Еритеми в ділянці кореня і кінчика хвоста	Волосяний покрив без змін	Ділянка кореня і кінчика хвоста, рідше інші ділянки тіла	Свербіж і покуси ділянок ураження, можливі ускладнення вторинною мікрофлорою	Запалення поверхневих шарів шкіри, паразитологічні й мікологічні дослідження – негативні
Демодекоз	Почервоніння, потовщення, зморщування	Випадіння в місцях локалізації кліщів	Спочатку в ділянці надбрівних дуг, губ, щік, лків, шиї, пізніше і в інших місцях тіла	Свербіж шкіри відсутній або слабо виражений. Шкіра червона, потовщена. При генералізованій формі – сильне нездужання. Частіше хворіють тварини у віці 6–24 міс.	При дослідженні матеріалу з місць уражень (глибокого зскрібка шкіри) завжди виявляють яйця, личинок, кліщів
Отодекоз	Почервоніння, набряк, випотівання ексудату	Без змін	Шкіра внутрішньої поверхні вухної раковини	Свербіж вухних раковин і зовнішнього слухового проходу. Мишячий запах з уражених вух	У зскрібках виявляють яйця, личинок, кліщів

джен з визначення ефективності лікувального методу й можливості його широкого застосування в звірівництві. Традиційні методи лікування, зокрема антигістамінна терапія (внутрішньовенні введення ліків 5–7 разів на курс), гормональна терапія (кортикостероїди 3–5 разів на курс), при масовому використанні в звірівництві виявляються економічно затратними, трудомісткими й стресовими для звірів.

Найкращий лікувальний ефект (87%) при екземах, закусках шкіри та самопогризанні м'ясоїдних одержано за використання препарату «Дермамікс». Його застосовують лише зовнішньо шляхом змочування раз на день уражених (хворих) ділянок шкіри.

Тривалість курсу лікування екземи (незалежно від її форми) препаратом «Дермамікс» становить не більше 10 днів,

закусів шкіри й самопогризання – до 8 днів. Економічні витрати на лікування (наприклад, екземи) «Дермаміксом» нижчі за традиційні на 40–50 %, зменшуються трудові затрати на 60–70 %, ризик стресу – на 5–10 %.

Ентерити аліментарного походження. Особливе місце в патологіях хутрових звірів посідають хвороби шлунково-кишкового тракту, пов'язані з неякісними м'ясними, рибними, молочними та іншими кормами. Такі корми умовно-придатної групи становлять небезпеку, особливо для відлученого молодняка. Молодняк цього вікового періоду значно чутливіший до токсигенних мікроорганізмів (бактерій, грибів) – за місяць на ентерити аліментарного походження може перехворіти 80–90 % відлученого молодняка. У період відлучення дуже важливо ретельно здій-

снювати фармакопрофілактичні заходи (додавати до корму профілактичні дози антибіотиків, нітрофуранів, сульфамілідів), контролювати якість корму, його належне проварювання, вживати інших заходів з профілактики кормових отруєнь.

Для ефективної терапії ентеротоксикозів хутрових звірів і домашніх м'ясоїдних тварин ми розробили й провели лабораторно-практичні випробування препарату «Ентеромікс».

Усі лікарські речовини, інгредієнти терапевтичного засобу в композиції повністю зберігають властиву їм дію.

Препарат має виражену сорбційну ємність щодо білкових токсинів, мікроорганізмів і води, виявляє високу дезінтоксикаційну дію, оптимізує обмін речовин і підвищує лужний резерв крові. «Ентеромікс» обмежує секрецію залоз

шлунково-кишкового тракту, знижує чутливість рецепторів і звужує капіляри, зменшує проникність судин і сповільнює надмірну перистальтику кишечника, виявляє протизапальну й кровоспинну дію. Він має також антимікробні властивості щодо ентеропатогенних штамів кишкової палички, збудників бактеріальної дизентерії, сальмонельозу й інших токсигенних мікроорганізмів.

ВИСНОВКИ

1. Епізоотичне благополуччя господарств хутрового звірівництва, стабільність їх розвитку значно залежать від належної організації й забезпечення постійного моніторингу епізоотичного стану звірогосподарств, ретельного виконання заходів спеціальної та загальної профілактики хвороб звірів.
2. Налагодження тісної співпраці наукових і практичних ветеринарних

фахівців зі спеціалістами звірогосподарств сприяє швидкому впровадженню новітніх наукових розробок у виробництво, благополучному функціонуванню й розвитку галузі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. **Довідник** лікаря ветеринарної медицини. – К.: Бібліотека ветеринарної медицини, 2004. – 620 с.
2. **Слугин В.С.** Болезни плотоядных пушных зверей и их эпизоотологическая связь с патологией других животных и человека / В.С. Слугин. – Киров: КОГУП, 2004. – 592 с.
3. **Степаняк І.В.** Екзогенна інтоксикація норок: етіологія та лікування / І.В. Степаняк // Ветеринарна медицина: Міжвідомчий тематичний науковий збірник. – Харків, 2003. – № 77. – С. 301–306.
4. **Степаняк І.В.** Хутрові звірі – організація ферм, розведення, поширені хвороби /

І.В. Степаняк. – К.: Бібліотека ветеринарної медицини, 2001. – 80 с.

Одержано 26.10.2012

Условия эпизоотического благополучия хозяйств пушного звероводства. И.В. Степаняк, Н.С. Мандыгра

Важным условием успешного функционирования и развития отрасли пушного звероводства является выполнение комплекса мероприятий по обеспечению здоровья зверей, надёжной диагностике, лечению и профилактике болезней пушных и домашних плотоядных животных.

Terms of epizootic welfare farms fur farming. I.V. Stepanyak, M.S. Mandygra

Important to the effective operation and development of the industry of fur farming is the fulfillment of a set of measures to ensure the health of animals, reliable diagnosis, treatment and prevention of diseases of fur and domestic carnivores. ☉

УДК 619:616-036.22

С.В. МУЛЯК, канд. вет. наук
Одеська дослідна станція ННЦ «ІЕКВМ»
О.М. МІЗЕРНИЦЬКИЙ, **О.О. МІЗЕРНИЦЬКИЙ**
СГП «МБС», Київ

РОЛЬ ПРЕПАРАТІВ ГРУПИ ЛАКТИН-К І БОВІЛАКТ ДЛЯ ПІДТРИМКИ МІКРОБІОЦЕНОЗУ Й ПРОФІЛАКТИКИ ДИСБІОЗІВ

Вивчено ефективність застосування препаратів групи Лактин-К і Бовілакт як засобів, що підтримують мікробіоценоз і запобігають дисбіозу. При ентеробактеріозі птиці з синусоїдальним зростанням падежу до 0,22% на добу і характерними для дисбіозу змінами (дуоденіт, ентерит, перикардит) застосування препаратів сприяло зменшенню цих змін на 60–70%, зниженню максимального відходу птиці на 0,17% на добу, стабілізації її продуктивності в межах 80–88%.

Мікробіоценоз, чи екологічне співтовариство мікроорганізмів, які заселяють відкриті біологічні системи макроорганізму, виконує життєво важливі функції локального й системного характеру. Кількість мікроорганізмів цих систем у сотні разів перевищує кількість власних клітин макроорганізму. При порушенні мікроекології (мікробної екології) виникають дисбіози, що призводять до

патологічних змін. Нові лікарські препарати – пробіотики мають базові компоненти фізіологічної нормофлори макроорганізму – аспорогенні грампозитивні сахаролітичні анаероби й прогнозовану ефективність [7].

Достовірно встановлений факт, що при зниженні чи послабленні протекторних властивостей сахаролітичних анаеробів кількість аеробної флори (ешерихій) може збільшуватись, при

цьому вона виявляє патогенні властивості – пригнічує фагоцитоз, виділяє ентеротоксини, продукує гемолізину. Загроза пов'язана зі здатністю ешерихій і ентерококів мігрувати в мезентеральні лімфовузли та кров, що призводить до інфікованості паренхіматозних органів і розвитку перитоніту. Це вважають найбільш серйозною причиною ускладнень при деяких інших інфекційних захворюваннях [3–5, 8, 9]. Сахаролітичні анаероби в організмі контролюють популяційний рівень ешерихій і спонукають їх направляти свій потенціал на ферментацію вуглеводів, а отже, сприяють травленню. Тільки в окремих випадках ешерихії здатні викликати епізоотичний процес як по-